

Η βιομηχανική πολιτική ως μοχλός παραγωγικού μετασχηματισμού της Ελλάδας

Άγγελος Τσακανίκας

Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ, Δ/ντής Εργαστηρίου Βιομηχανικής και Ενεργειακής Οικονομίας (ΕΒΕΟ) ΕΜΠ, Επικεφαλής Γραφείου Μεταφοράς Τεχνολογίας ΕΜΠ

Πέτρος Δήμας

PhD, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής ΕΒΕΟ ΕΜΠ, Εντεταλμένος Διδάσκοντας, Τμήμα Μηχανικών Οικονομίας και Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

19^ο Ετήσιο Σεμινάριο της Ερμούπολης

12-14 Ιουλίου 2024

Η βιομηχανική πολιτική είναι και πάλι στην επικαιρότητα

- Η απόρριψη των ενεργητικών και παρεμβατικών πολιτικών που κυριάρχησε στην πολιτική σκηνή στο τέλος του 20^{ου} αιώνα ανήκει στο παρελθόν
- Μετά την ύφεση του 2008, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι ΗΠΑ έχουν υποστηρίξει ανοιχτά πολιτικές για να αντιμετωπίσουν διαρθρωτικές τους αδυναμίες
- Οι παραδοσιακές ανησυχίες ωστόσο παραμένουν:
  - Σε τι βαθμό θα πρέπει να παρεμβαίνουν οι κυβερνήσεις στις αγορές;
  - Θα πρέπει να αποτελεί ξεκάθαρο στρατηγικό στόχο η ενίσχυση επιχειρήσεων/κλάδων «νικητών» έναντι των υπολοίπων;

Ωστόσο, δεν ήταν αποτέλεσμα μόνο της οικονομικής κρίσης

- Αρκετοί παράγοντες έχουν συμβάλει στην επαναφορά βιομηχανικών στρατηγικών και παρεμβάσεων στις πολιτικές ατζέντες:
  - Οι αποτυχίες αυτορρύθμισης των αγορών
  - Το νέο περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης και οι παγκόσμιες αλυσίδες αξίας
  - Η τεχνολογική αλλαγή και η ψηφιοποίηση
  - Το κύμα αποβιομηχάνισης των δυτικών οικονομιών και η άνοδος της Κίνας ως παγκόσμιου βιομηχανικού ηγέτη και όχι ως φθηνού παραγωγού
- Πιο πρόσφατα ζητήματα – οι «μεγατάσεις» (*megatrends*):
  - Η πρόκληση της βιώσιμης ανάπτυξης και της πράσινης μετάβασης
  - Η πανδημία του COVID-19
  - Η δράση κατά της κλιματικής κρίσης

Μια νέα πραγματικότητα για την ευρωπαϊκή βιομηχανία

- Οι «μεγατάσεις» οδήγησαν στην αναδιαμόρφωση της βιομηχανικής στρατηγικής της ΕΕ
- Ενεργή προσέγγιση μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και των βιομηχανικών στρατηγικών που αναπτύχθηκαν στη βάση της
- Η βιομηχανική ανάπτυξη καθορίζεται με στόχο τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα, στο τρίπτυχο της συμπερίληψης, της βιωσιμότητας, και της ανθεκτικότητας
- Οι βασικοί άξονες – ή αλλιώς οι λέξεις κλειδιά:
  - Πράσινος και ψηφιακός μετασχηματισμός → η «δίδυμη» μετάβαση
  - Στρατηγική αυτονομία
  - Βιώσιμη επαναβιομηχάνιση

Μια αναπτυξιακή ευκαιρία για την Ελλάδα

- Η Ελλάδα εξήλθε πρόσφατα από την πλέον σοβαρή χρηματοπιστωτική κρίση της ιστορίας της (2008-2018)
- Τα κύματα πτωχεύσεων, η ανεργία και η επενδυτική στασιμότητα μετέβαλαν σημαντικά την **παραγωγή** και τις **τεχνολογικές της ικανότητες**
- Τα ζητήματα αυτά απόκτησαν εκ νέου δυναμική λόγω της πανδημίας, της ενεργειακής κρίσης και της ανάγκης προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
- **Πως μπορεί η χώρα να αξιοποιήσει το νέο πλαίσιο βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ προς τον παραγωγικό μετασχηματισμό της;**

Πρόσφατες εξελίξεις της βιομηχανικής πολιτικής στην ΕΕ

*Βιομηχανικές Στρατηγικές και το Βιομηχανικό Σχέδιο της Πράσινης
Συμφωνίας*

Το 2019 αποτελεί ένα κομβικό έτος για τη βιομηχανική πολιτική στην ΕΕ

- Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία ανανέωσε τη βιομηχανική στρατηγική της ΕΕ: *Το «νέο πλάνο ανάπτυξης» της Ένωσης*
- Οι στόχοι της Πράσινης Συμφωνίας για μηδενικές εκπομπές μέχρι το 2050 (net-zero), βιώσιμη ανάπτυξη αποκομμένη από ορυκτούς πόρους, και μια δίκαιη δίδυμη μετάβαση για όλους **καθόρισαν τη Νέα Βιομηχανική Στρατηγική της ΕΕ (2020)**
- Βασικές επιδιώξεις της Στρατηγικής:
  - Εδραίωση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στην «πράσινη» καινοτομία και στις καθαρές τεχνολογίες (clean-techs)
  - Αντιμετώπιση της υστέρησης της ΕΕ στην ψηφιακή μετάβαση

Όμως, μια μέρα αργότερα ο ΠΟΥ ανακήρυξε την πανδημία του COVID-19..

- Οι επιπτώσεις της πανδημίας στην ευρωπαϊκή οικονομία είχαν **ραγδαίο αντίκτυπο** στη στάση της ΕΕ σε θέματα **βιομηχανικής στρατηγικής**
  - Τα σημαντικότερα προβλήματα σχετίζονταν με την **ανθεκτικότητα των ευρωπαϊκών ΜμΕ** και την **εξωτερική εξάρτηση της ΕΕ** σε κρίσιμες αλυσίδες αξίας
- Ο αντίκτυπος παρείχε σημαντικά μαθήματα που οδήγησαν στην **επικαιροποίηση της Νέας Βιομηχανικής Στρατηγικής**
- Οι άξονες προτεραιότητας παρέμειναν οι ίδιοι, ωστόσο η «**στρατηγική αυτονομία**» της ΕΕ μπήκε δυναμικά στο προσκήνιο

Άξονες προτεραιότητας της Νέας Βιομηχανικής Στρατηγικής και της επικαιροποίησης της

Ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ενιαίας Αγοράς

- Εργαλεία πολιτικής έκτακτης ανάγκης
- Ειδική στήριξη για τις ΜμΕ
- Παρακολούθηση της Ενιαίας Αγοράς σε ετήσια βάση μέσω της **Ετήσιας Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας για την Ενιαία Αγορά**

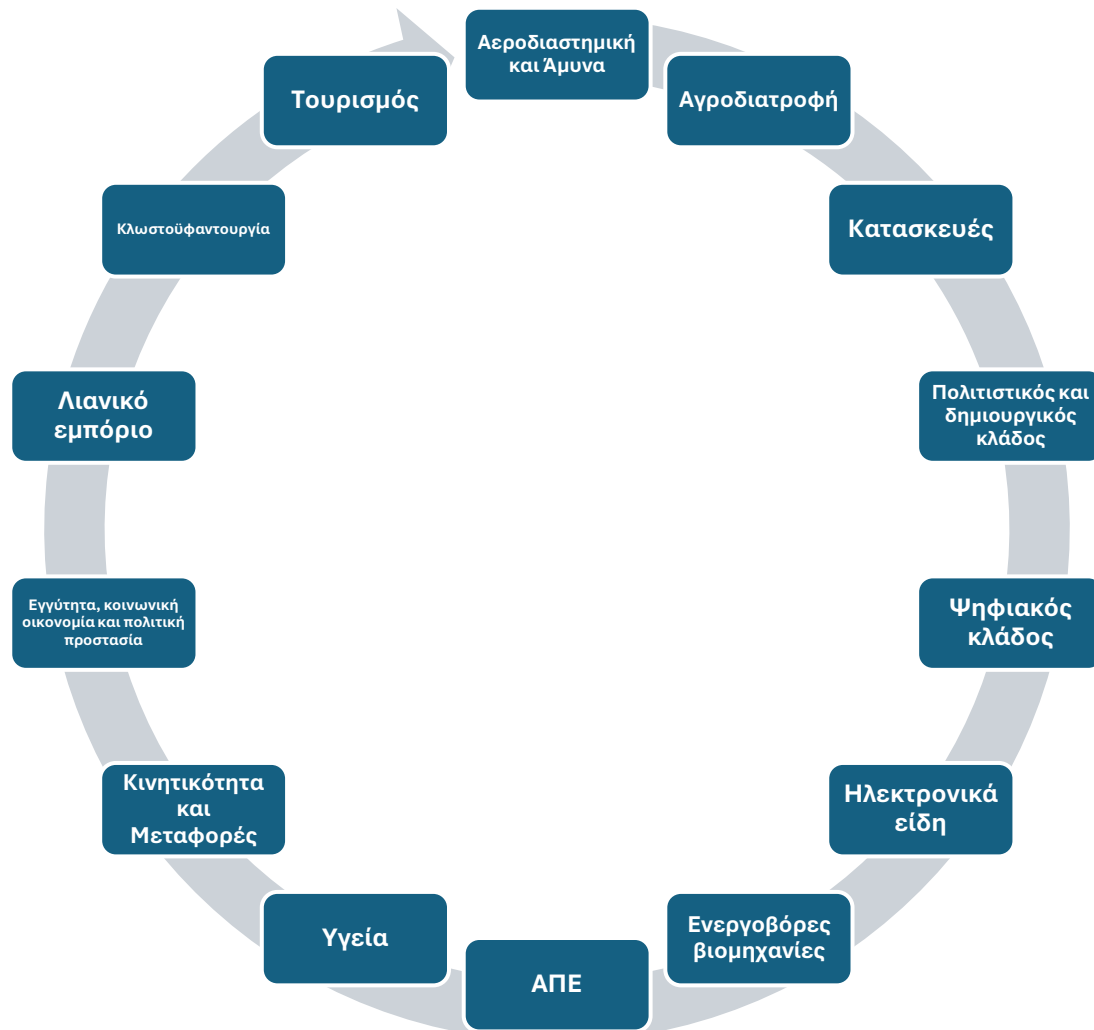
Ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ

- Προτάσεις για **διαφοροποιημένες διεθνείς εταιρικές σχέσεις** για το **άνοιγμα του εμπορίου** και την προσέλκυση **άμεσων ξένων επενδύσεων**
- Δημιουργία **βιομηχανικών συμμαχιών σε επιλεγμένα στρατηγικά οικοσυστήματα** → νέες καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας, μείωση στρατηγικών εξαρτήσεων και προσέλκυση ξένων επενδύσεων

Επιτάχυνση της δίδυμης μεταβάσης

- Συνδημιουργία **διαδρομών μετάβασης σε βασικά βιομηχανικά οικοσυστήματα**
- Υιοθέτηση **κοινών στρατηγικών έργων** με τη συμμετοχή πολλών χωρών
- Διευκόλυνση συμπράξεων εντός του «**Ορίζοντα Ευρώπη**»
- Μέτρα για την **επιτάχυνση των επενδύσεων σε καθαρές μορφές ενέργειας**

14 στρατηγικά βιομηχανικά οικοσυστήματα και η δημιουργία βιομηχανικών συμμαχιών

- Δεν εστιάζουν σε κλάδους αλλά σε **αλυσίδες αξίας**
  - Προμηθευτές, πελάτες, κρατικούς οργανισμούς, ΜμΕ, ακαδημαϊκά ιδρύματα, πολυεθνικές, κ.α.
- Αντιπροσωπεύουν περί το **80% της ευρωπαϊκής επιχειρηματικής οικονομίας**
- Κάθε οικοσύστημα συνοδεύεται από μια εξειδικευμένη **εργαλειοθήκη** πολιτικής (toolbox)
  - Πηγές χρηματοδότησης
  - Κανονιστικές ρυθμίσεις (regulatory sandboxes)
  - **Βιομηχανικές συμμαχίες (industrial alliances)**
- Οι βιομηχανικές συμμαχίες έχουν παγιωθεί ως **μέσο υλοποίησης της Νέας Βιομηχανικής Στρατηγικής**
  - ❖ Π.χ., *Ευρωπαϊκή Συμμαχία Μπαταριών (2017), Κυκλική Συμμαχία για τα Πλαστικά (2019), Ευρωπαϊκή Συμμαχία για Πρώτες Ύλες (2021), Ευρωπαϊκή Συμμαχία για το Καθαρό Υδρογόνο (2022) κ.α.*

Στρατηγικές εξαρτήσεις της ΕΕ

- Η επικαιροποίηση της **Νέας Βιομηχανικής Στρατηγικής** προσέφερε σημαντικές πληροφορίες για τις **στρατηγικές εξαρτήσεις της ΕΕ**
  - Βασικοί τομείς σε όλα τα οικοσυστήματα περιλαμβάνουν: πρώτες ύλες, δραστικά φαρμακευτικά συστατικά, μπαταρίες, υδρογόνο, ημιαγωγούς, και τεχνολογίες υπολογιστικού νέφους (2021)
    - ❖ *Πρόκειται για έναν δυναμικό κατάλογο 134 προϊόντων που χαρακτηρίζονται ως εξαρτήσεις, εκ των οποίων τα 34 είναι πιο ευαίσθητα λόγω περιορισμένης δυνατότητας ενδοευρωπαϊκής παραγωγής τους*
  - Επικαιροποίηση εξαρτήσεων το 2022: σπάνιες γαίες, μαγνήσιο, φωτοβολταϊκά πάνελ, ορισμένα χημικά προϊόντα, τεχνολογίες κυβερνοασφάλειας και λογισμικών πληροφορικής
- **Βασική διαπίστωση:** η **στρατηγική εξάρτηση της ΕΕ από την Κίνα** στους περισσότερους τομείς
- **Ως αποτέλεσμα,** οι **βιομηχανικές συμμαχίες** απέκτησαν ακόμη μεγαλύτερη σημασία για την ΕΕ

Σημαντικά Έργα Κοινού Ευρωπαϊκού Ενδιαφέροντος – ΣΕΚΕΕ

- Τα **ΣΕΚΕΕ** αποτελούν εργαλεία σχεδιασμένα συγκεκριμένα προς την **αντιστροφή στρατηγικών εξαρτήσεων**
- Επιτρέπουν στα κράτη-μέλη να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν **από κοινού έργα** και **επενδύσεις σε στρατηγικές τεχνολογίες**
- Είναι πολύ σημαντικά για την ανάπτυξη **καινοτομικών** και κυρίως **παραγωγικών ικανοτήτων στην Ενιαία Αγορά** που δεν μπορούν να επιτευχθούν με διαφορετικό τρόπο
- Από το 2021, έχουν εγκριθεί **8 ΣΕΚΕΕ** με τη συμμετοχή **22 κρατών-μελών** (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας)
  - ❖ *2 έργα στη μικροηλεκτρονική, 1 έργο για υποδομή υπολογιστικού νέφους και υπολογιστική αιχμής, 2 έργα για μπαταρίες, και 3 έργα για καθαρό υδρογόνο*

Η ενεργειακή κρίση και το Βιομηχανικό Σχέδιο της Πράσινης Συμφωνίας

- Η ενεργειακή κρίση λόγω του Ρωσο-ουκρανικού πολέμου ανέδειξε την εξάρτηση της ηπείρου από το ρωσικό φυσικό αέριο
- Η ΕΕ απάντησε μέσω του REPowerEU και του **Βιομηχανικού Σχεδίου της Πράσινης Συμφωνίας** για την εποχή μηδενικών καθαρών εκπομπών
- Το Σχέδιο προβλέπει:
  - Νέο και προβλέψιμο κανονιστικό και ρυθμιστικό πλαίσιο
  - Ταχύτερη πρόσβαση σε κεφάλαια
  - Πρωτοβουλίες για την αναβάθμιση και την επανεκπαίδευση του ανθρωπίνου δυναμικού
  - Δράσεις ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των αλυσίδων αξίας της ΕΕ
- Μέχρι στιγμής, **3 εμβληματικά έργα**
  - Η Πράξη για τη Βιομηχανία Μηδενικών Καθαρών Εκπομπών (**Net-Zero Industry Act**)
  - Η Πράξη για τις Κρίσιμες Πρώτες Ύλες (ΚΠΥ) (**Critical Raw Materials Act**)
  - Η μεταρρύθμιση της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας

Το τοπίο της βιομηχανικής πολιτικής στην Ελλάδα

Μια νέα βιομηχανική στρατηγική στον απόηχο μιας δεκαετούς ύφεσης και απέναντι στους κινδύνους της ενεργειακής κρίσης και της κλιματικής αλλαγής

Ο απόηχος μιας δεκαετίας οικονομικής κρίσης

- Η καθυστέρηση ανάκαμψης της Ελλάδας από την μεγάλη ύφεση του 2008 εδράζεται στην **απουσία βασικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στη χώρα**
- Οι **δημοσιονομικές αδυναμίες** της χώρας είναι αποτέλεσμα του **προβληματικού παραγωγικού της μοντέλου** και την έχουν οδηγήσει σε σημαντική **έλλειψη ανταγωνιστικότητας** στην Ευρωπαϊκή Ενιαία Αγορά
  - Χαμηλές δυνατότητες για κλιμάκωση της παραγωγής
  - Υπέρογκος τριτογενής τομέας
  - Χαμηλή εξειδίκευση σε προϊόντα υψηλής προστιθέμενης αξίας
  - Σημαντικές υστερήσεις σε τεχνολογικές ικανότητες, υποδομές, και ψηφιακές δεξιότητες
  - Προβληματικό επιχειρηματικό περιβάλλον
- Οι διαρθρωτικές αδυναμίες της χώρας **έχουν αναγνωριστεί εδώ και καιρό**, πυροδοτώντας συζητήσεις περί βιομηχανικής στρατηγικής στις αρχές της δεκαετίας του 2010 – *παρέμεναν ωστόσο συζητήσεις*

• **2022: Εθνική Στρατηγική για τη Βιομηχανία και το Σχέδιο Δράσης της**

7 στρατηγικοί τομείς και οδικός χάρτης 43 παρεμβάσεων

Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021- 2027 και οι στρατηγικοί βιομηχανικοί τομείς της χώρας

- Ωστόσο, η χώρα έχει εκπονήσει και άλλα στρατηγικά **κείμενα** σε μια προσπάθεια κάθετης βιομηχανικής πολιτικής **με τομεακές προτεραιότητες**: η χώρα είχε αναγνωρίσει ήδη τομείς προτεραιότητας στο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης της **Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020**
- Η **Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης 2021-2017 (2022)** καθορίζει το πλαίσιο, την κατεύθυνση και τους στόχους της εθνικής πολιτικής έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας (ΕΤΑΚ)
- Έμφαση στο εθνικό και στα περιφερειακά συστήματα καινοτομίας
- **8 τομείς στρατηγικής προτεραιότητας**
- Έμφαση στη διαδικασία της **επιχειρηματικής ανακάλυψης** προς τον προσδιορισμό πιθανών νέων τομέων προτεραιότητας

Αγροδιατροφική
αλυσίδα

Βιοεπιστήμες,
Υγεία, Φάρμακα

Αειφόρος
Ενέργεια

Υλικά,
κατασκευές, και
Βιομηχανία

Ψηφιακές
Τεχνολογίες

Τουρισμός,
Πολιτισμός και
Δημιουργικές
Βιομηχανίες

Περιβάλλον και
Κυκλική Οικονομία

Μεταφορές και
Εφοδιαστική
Αλυσίδα

Σκιαγραφώντας μια ελληνική βιομηχανική πολιτική για το μέλλον

*Τι θα πρέπει να κάνουμε, τι θα πρέπει να
αποφύγουμε, και τι θα πρέπει να γνωρίζουμε*

Τι θα πρέπει να κάνει η Ελλάδα

- Κρίσιμη συγκυρία για το **δομικά προβληματικό ελληνικό παραγωγικό μοντέλο** λόγω σημαντικών παγκοσμίων πιέσεων
  - Το νέο στρατηγικό status quo στην ΕΕ αποτελεί πρωτοφανή ευκαιρία για τον μετασχηματισμό του
- Οι βιομηχανικές συμμαχίες αποτελούν σημαντική ευκαιρία για τις ελληνικές βιομηχανικές επιχειρήσεις, και ιδιαίτερα για τις βιομηχανικές ΜμΕ εντάσεως-γνώσης
  - Διαμόρφωση παραγωγικών διασυνδέσεων με σημαντικούς προμηθευτές και πελάτες στην ΕΕ
  - Συμμετοχή σε βασικές αλυσίδες αξίας προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας
  - Πρόσβαση σε νέες εξειδικευμένες αγορές για προϊόντα υψηλής τεχνολογίας
  - Αγωγοί μεταφοράς γνώσης και τεχνογνωσίας που μπορούν να διαχυθούν στο εγχώριο επιχειρηματικό οικοσύστημα
  - Ενίσχυση της βιομηχανικής δυναμικότητας, των καινοτομικών ικανοτήτων, και της ανταγωνιστικότητας της χώρας στην Ενιαία Αγορά

Είναι απαραίτητος ο συνδυασμός οριζοντίων και κάθετων παρεμβάσεων

- Για να αξιοποιηθεί η προοπτική των βιομηχανικών συμμαχιών είναι απαραίτητη μια **κάθετη προσέγγιση** αλλά και **οριζόντιες παρεμβάσεις**
  - Προώθηση επιχειρηματικότητας και καινοτομίας σε στρατηγικά οικοσυστήματα και τομείς
    - ❖ Προχωρώντας πέρα από την αγροδιατροφή και τον τουρισμό σε οικοσυστήματα υψηλής τεχνολογικής έντασης και αναπτυξιακής προοπτικής όπως ψηφιακές τεχνολογίες, βιοεπιστήμες και φάρμακα, ΑΠΕ, περιβάλλον και κυκλική οικονομία
  - Ρυθμιστικές παρεμβάσεις για την απλούστευση διαδικασιών, την επιτάχυνση της χορήγησης αδειών, και την αξιοποίηση νέων πλαισίων (sandboxes) της ΕΕ μέσω των νέων Πράξεων
    - ❖ Τα ρυθμιστικά sandboxes είναι ιδιαίτερα σημαντικά για την απλοποίηση και επιτάχυνση αδειών που σχετίζονται με εξορύξεις πρώτων υλών και σπάνιων γαιών, καθώς και την διευκόλυνση μετάβασης στην αγορά ριζοσπαστικών καινοτομιών που σχετίζονται με καθαρές τεχνολογίες μηδενικών ρύπων
  - Αναβάθμιση του ελληνικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος
    - ❖ Απαραίτητη η δυναμική συνέχεια σε παρεμβάσεις για δραστική μείωση της γραφειοκρατίας και απλοποίηση των διαδικασιών με στόχο την προσέλκυση παραγωγικών άμεσων ξένων επενδύσεων
  - Ορθή αξιοποίηση χρηματοδοτικών εργαλείων (ΤΑΑ, ΕΣΠΑ 2021-2027, Νέος Αναπτυξιακός Νόμος, διαφορετικές Πράξεις της ΕΕ) μέσω κατάλληλων μηχανισμών και διαφανών διαδικασιών
    - ❖ Αποκατάσταση εμπιστοσύνης στους θεσμούς και ουσιαστική οριζόντια υποστήριξη της βιομηχανικής επιχειρηματικότητας στη χώρα
  - Συμμετοχή σε ΣΕΚΕΕ
    - ❖ Η Ελλάδα συμμετέχει ήδη σε 4 ΣΕΚΕΕ, στους τομείς των μπαταριών, του υδρογόνου (2 έργα) και της μικροηλεκτρονικής

Τι θα πρέπει να αποφύγει η Ελλάδα

- Η χώρα δεν πρέπει να επιλέξει «νικητές» και να δημιουργήσει «χαμένους»
  - Η στόχευση σε στρατηγικά οικοσυστήματα με καινοτομική δυναμική δεν θα πρέπει να οδηγήσει αποκλειστικά στη δημιουργία επιχειρήσεων «εθνικών πρωταθλητών» με διαφορετική διαχείριση έναντι των υπολοίπων
  - Οι υπόλοιποι τομείς της χώρας δεν πρέπει να μείνουν πίσω
- Κρίσιμος ο ρόλος της *ρύθμισης*
  - Μεταρρυθμίσεις για απλούστευση διαδικασιών, αναβάθμιση επιχειρηματικού περιβάλλοντος, καταπολέμηση της γραφειοκρατίας θα πρέπει να έχουν *οριζόντιο χαρακτήρα*
  - Σημαντικός ο ρόλος της διαφανούς πολιτικής ανταγωνισμού που δεν θα υπονομεύει τον χαρακτήρα των αγορών υπέρ υφιστάμενων ή αναδυόμενων ηγέτιδων επιχειρήσεων
  - Ανάγκη για δυναμική και συνεχή διαδικασία μεταρρυθμίσεων

Το κράτος θα κληθεί να αναλάβει το ρόλο της διακυβέρνησης στην παραγωγική μετάβαση

- Σημαντικός ο ρόλος του κράτους στη **διακυβέρνηση των βιομηχανικών οικοσυστημάτων** και των διαφορετικών πηγών χρηματοδότησης
  - Χρηματοδοτικά εργαλεία οριζόντιας εφαρμογής όπως το ΕΣΠΑ 2021-2027 και το ΤΑΑ πρέπει να χρησιμοποιηθούν προς όφελος όλων
  - Επιχειρήσεις και κλάδοι τεχνολογικής αιχμής θα πρέπει να κατευθυνθούν προς κεφάλαια ερευνητικού και καινοτομικού σκοπού, όπως αυτά του *Ορίζοντα Ευρώπη* και των *ΣΕΚΕΕ*
  - Δημιουργία κατάλληλης στρατηγικής κατεύθυνσης και μηχανισμών εντοπισμού και κατανομής διαθέσιμων κονδυλίων
  - Σημαντικό να μην υπονομευθεί η διαδικασία της επιχειρηματικότητας → ναι στην στρατηγική κατεύθυνση αλλά όχι στην ενεργή παρέμβαση στο τρόπο υλοποίησης των επιμέρους στόχων
- Στόχος θα πρέπει να είναι η **ενίσχυση επιχειρήσεων με βιομηχανικές ικανότητες** και όχι η δημιουργία **χρηματοδοτικής σανίδας σωτηρίας**
  - Δημιουργία λειτουργικού βιομηχανικού τομέα όπου οι ιδιωτικές επενδύσεις θα μπορούν να ευδοκιμήσουν μακροπρόθεσμα
  - Κατάλληλες συνοδευτικές μακροοικονομικές πολιτικές που θα διευκολύνουν την πρόσβαση σε δανειακά κεφάλαια

Τι θα πρέπει να «προσέξει» η Ελλάδα

- Η χώρα πρέπει να προβεί στην **πλήρη ταυτοποίηση και παρακολούθηση των στρατηγικών της εξαρτήσεων**
  - Προσδιορισμός εισαγωγών κρίσιμων προϊόντων και αναγνώριση ευαίσθητων σημείων στις αλυσίδες αξίας τους → πρόβλεψη μελλοντικών διαταραχών
    - ❖ *Π.χ., η ενεργειακή εξάρτηση από τρίτους, η οποία συνεισφέρει στο σημαντικό ενεργειακό κόστος που αντιμετωπίζουν οι βιομηχανικές της επιχειρήσεις*
- Ανάγκη για **πλήρη χαρτογράφηση της συμμετοχής και του ρόλου της χώρας σε παγκόσμιες και ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας**
  - Εντοπισμών βασικών ξένων προμηθευτών και χρηστών ελληνικών προϊόντων που μπορούν να λειτουργήσουν ως *στρατηγικοί εταίροι*
  - Ανάδειξη νέων τομέων στρατηγικού ενδιαφέροντος
- Σημαντικός ο ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ
  - Η συμμετοχή σε ΣΕΚΕΕ και βιομηχανικές συμμαχίες είναι ανοιχτή για όλους → πιθανός αγώνας επιδοτήσεων μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ
  - Οικονομίες με τεχνολογικές και παραγωγικές ικανότητες βρίσκονται σε καλύτερο σημείο εκκίνησης από άλλες (όπως η Ελλάδα)

Τα αχαρτογράφητα νερά της στρατηγικής αυτονομίας και της χαλάρωσης των κρατικών ενισχύσεων

- Η χαλάρωση των διατάξεων **περί κρατικών ενισχύσεων** στην ΕΕ ελλοχεύει κινδύνους
  - Η αρχή έγινε εν μέσω πανδημίας με το Προσωρινό Πλαίσιο Κρατικών Ενισχύσεων – έληξε το 2022
  - Παίκτες με ισχυρή δημοσιονομική θέση μπόρεσαν να εισάγουν περισσότερα κρατικά κεφάλαια στις αγορές τους
  - Η έμμεση ενίσχυση εθνικών βιομηχανικών στρατηγικών μπορεί να συνεχιστεί μέσω των νέων ρυθμιστικών διατάξεων που προωθούνται από τις Πράξεις και τις στρατηγικές της ΕΕ
  - **Κίνδυνος για πόλεμο επιδοτήσεων στην Ενιαία Αγορά** → κυρίαρχες οικονομίες εκμεταλλεύονται την δημοσιονομική τους θέση για να αποκλείσουν μικρότερες οικονομίες από νέες τεχνολογίες κρίσιμα τμήματα αλυσίδων αξίας
  - Ανάγκη για ταχεία δράση και δυναμικό σχεδιασμό στη βάση της ανταγωνιστικής της θέσης στην Ενιαία Αγορά
- Η κατεύθυνση **στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ** μπορεί να οδηγήσει σε **εμπορικό προστατευτισμό**
  - Σημαντική η ανάδειξη νέων στρατηγικών εταίρων εντός της ΕΕ
  - Όμως, εξίσου σημαντική η διατήρηση και διεύρυνση εμπορικών σχέσεων με στρατηγικούς εταίρους εκτός ΕΕ – υφιστάμενους (Αίγυπτος, Ισραήλ, ΗΠΑ) και νέους – για την εξασφάλιση νέων επενδύσεων και αγορών για τα ελληνικά προϊόντα

Συμπεράσματα

Το μέλλον της βιομηχανικής πολιτικής της χώρας

Μια μικρή ανακεφαλαίωση

- Η ΕΕ έχει ήδη περάσει σε μια δεκαετία αναζωογόνησης της βιομηχανικής πολιτικής
- Ο στόχος της **βιώσιμης βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας** μέσω της **δίδυμης μετάβασης** και της **στρατηγικής αυτονομίας** έναντι των προκλήσεων που θέτουν η κλιματική αλλαγή και η ενεργειακή κρίση βρίσκεται στην **κορυφή της πολιτικής ατζέντας**
- Οι βιομηχανικές συμμαχίες, τα ΣΕΚΕΕ, σημαντικές μεταρρυθμίσεις και κίνητρα χρηματοδότησης μέσω ειδικών Νόμων και Πράξεων, καθώς και ένα άνευ προηγουμένου εύρος χρηματοδοτικών και ρυθμιστικών εργαλείων σκιαγραφούν την αναδιαμόρφωση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας προς ένα **πρότυπο πράσινης και ψηφιακής εκβιομηχάνισης** τα επόμενα χρόνια
- **Για την Ελλάδα**, το **νέο στρατηγικό status quo στην ΕΕ** μπορεί να συμβάλει στη θωράκιση της οικονομίας και να παράσχει την κατάλληλη πλατφόρμα για **έναν πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό του εγχώριου παραγωγικού μοντέλου**

Αντί επιλόγου

- Η Ελλάδα έχει ήδη ευθυγραμμίσει τον στρατηγικό της σχεδιασμό με τους στόχους της βιομηχανικής πολιτικής της ΕΕ μέσω των στρατηγικών της κειμένων, εστιάζοντας στην καινοτομία, την πράσινη μετάβαση, τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον ψηφιακό μετασχηματισμό βασικών βιομηχανικών οικοσυστημάτων
- Όμως, ο στρατηγικός σχεδιασμός δεν είναι αρκετός
- Οι μεταβαλλόμενες συνθήκες της παγκόσμιας αγοράς επιτάσσουν μια μελλοντική κατεύθυνση **δυναμικής και ολιστικής βιομηχανικής πολιτικής**
- Διαφορετικά κείμενα και στρατηγικές για την ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία, και τη δίδυμη μετάβαση πρέπει να ενοποιηθούν σε ένα **σύστημα πολιτικών**
- **Μια συστημική προσέγγιση** μπορεί να δημιουργήσει **σαφή διασύνδεση μεταξύ κειμένων, στόχων, μεταρρυθμίσεων και παρεμβάσεων**, δημιουργώντας τα θεμέλια για τη **βιώσιμη ανταγωνιστικότητα της ελληνικής βιομηχανίας** στο μέλλον

Σας ευχαριστούμε για την προσοχή σας

Contact info:

atsaka@central.ntua.gr

petros.dimas92@gmail.com

LinkedIn:

[Άγγελος Τσακανίκας](#)

[Πέτρος Δήμας](#)